

26. Raittiusvalistuslautakunta

Raittiusvalistuslautakunnan toimintakertomus v:lta 1948 sisälsi seuraavaa:

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Kaupunginvaltuusto valitsi ¹⁾ raittiusvalistuslautakuntaan kertomusvuodeksi yhdeksän jäsentä, nimittäin puheenjohtajaksi filosofian maisteri M. R. S. Borg-Sundmanin sekä muiksi jäseniksi rakennusmestari P. Astikaisen, pastori O. Fernströmin, vaatetustyöntekijä H. L. Hjortin, insinööri K. F. Kreanderin, filosofian maisteri E. A. Kuusen, toimitsija U. O. Miettisen, koneenkäyttäjä K. A. Saarisén ja lehtori H. E. Vilkemaan. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnan kokouksissa oli toimittaja K. Y. Räisänen kuolemaansa, kesäkuun 18 p:ään saakka, ja sen jälkeen lakitieteen tohtori E. Hiitonen.

Varapuheenjohtajakseen lautakunta valitsi ²⁾ koneenkäyttäjä Saarisén ja sihteerikseen hallitusneuvos J. H. Konttisen.

Lautakunnalla oli kertomusvuoden aikana 19 kokousta. Pöytäkirjan pykäläluku oli 240 eli keskimäärin 13 pykälää kokousta kohden.

Lautakunnalle saapui kaikkiaan 274 kirjettä ym. asiakirjaa. Lähteneiden kirjeiden diaariossa oli 1 132 kirjettä.

Kokouksissa käsiteltiin paitsi juoksevia asioita ja kaupunginhallituksen lautakunnalta pyytämiä lausuntoja, niitä ehdotuksia, joita lautakunnalle sen järjestämissä neuvottelutilaisuuksissa tehtiin, samoin kuin myöskin eräitä lautakunnan oma-aloitteisia toimenpiteitä pääkaupunkimme raittiustilanteen parantamiseksi.

Neuvoja. Lähinnä työmaajuopottelun torjuntatyötä varten palkattu neuvoja herra M. M. Merilina astui virkaansa lokakuun 1 p:nä 1946 ja nimitettiin vakinaiseksi tammikuun 29 p:nä 1948. Hän hoiti virkaansa päätoimena.

Toimintaohjeet. Lautakunnan toimintaohjeena oli sille v. 1936 vahvistettu ja marraskuun 22 p:nä v. 1944 uusittu johtosääntö, jonka mukaan lautakunnan tehtävänä oli mm. edistää sekä raittiusvalistustoimintaa kaupungissa että sitä harjoittavien yhdistysten ja järjestöjen työtä, tehdä kaupunginvaltuustolle juoppoutta ja sen turmiollisten vaikutusten ehkäisemistä ja muita lautakunnan toimialaan kuuluvia asioita koskevia esityksiä sekä antaa kaupunginvaltuustolle vuosittain ennen huhtikuun loppua kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

Työsuunnitelma ja neuvottelukokoukset. Työnsä lähtökohdaksi lautakunta laati ³⁾ itselleen työsuunnitelman, jolloin edellisinä vuosina käytäntöön otettuja työmuotoja päätettiin jatkaa ja täydennettiin niitä sen mukaan kuin muuttuneet olosuhteet antoivat aihetta. Aloittaessaan syystoimintansa lautakunta laati ⁴⁾ sitä varten lisäohjelman. Raittiusharrastuksen herättämiseksi pääkaupungin nuorisojärjestöissä päätettiin ⁵⁾ pitää kaksi neuvottelutilaisuutta, joista toinen marraskuun 1 p:nä, jolloin kutsuttiin neuvotteluun oppikoulujen teinikuntien puheenjohtajat ja sihteerit, ja toinen marraskuun 8 p:nä, jolloin kutsuttiin koolle Suur-Helsingin nuorisojärjestöjen edustajat. Molemmat tilaisuudet pidettiin kaupunginkellarissa. Näiden neuvottelukokousten lausumia toivomuksia ja

¹⁾ Ks. v:n 1947 kert. I osan s. 100. — ²⁾ Raitt.v.lk. 7 p. tammik. 9 §. — ³⁾ S:n 12 p. helmik. 56 §. — ⁴⁾ S:n 7 p. tammik. 13 §. — ⁵⁾ S:n 19 p. elok. 136 §.

ehdotuksia pyrki lautakunta harkiten toteuttamaan. Edellisen kokouksen toivomuksista päätettiin ¹⁾ lähettää pöytäkirjanotteen mukana kirjelmä sekä Suomen teiniliitolle että Helsingin oppikoulujen teiniliitolle ja jälkimmäisen kokouksen toivomuksista kiertokirje Suur-Helsingin nuorisokeskusjärjestöille pyynnöllä, että ne ryhtyisivät niitä toiminnassaan soveltamaan.

Raittiusvalistustyö. Lautakunta järjesti esitelmätilaisuuksia paitsi pääkaupungin oppikouluissa myöskin kansakouluissa sekä teollisuus- ja ammattikouluissa. Niinpä toimittaja L. Hanhisalo piti 12 esitelmää oppikouluissa ja rehtori R. Holmström 10 esitelmää kansakouluissa ja 2 esitelmää teollisuus- ja ammattikouluissa.

Lautakunta myönsi erikoispalkintoja sekä kansakouluissa että oppikouluissa toimeenpantujen raittiuskilpajointusten osanottajille. Niinpä myönnettiin Suomen opiskelevan nuorison raittiusliiton kautta 10 000 mk erikoispalkintojen jakamista varten kunkin raittiusaiheisen kirjoituksen parhaalle helsinkiläiselle kirjoittajalle ja Toivonliittotoimikunnan kautta 5 000 mk jaettavaksi toimikunnan harkinnan mukaan erikoispalkinnoiksi kansakouluissa suoritetuista kilpajointuksista. Saatujen tietojen mukaan nämä palkinnot herättivät suuren innostuksen kilpailuja kohtaan. Niinpä Helsingin 27 oppikoulussa osallistui kirjoituksiin 4 798 oppilasta.

Lautakunta totesi, että raittiuslehtien jakaminen sellaisille nuorille ihmisille, jotka joutuivat päättämään koulunkäyntinsä joko kansa- tai oppikouluissa ja tulivat sitten elämänsä ratkaisuvaiheeseen, oli tehokasta raittiusvalistustyötä. Sen vuoksi se kertomusvuonnakin tilasi kansakoulujen VI ja VIII luokkien oppilaille jonkun nuorten raittiuslehden heidän oman valintansa mukaan. Niinpä Nuorten päivä, Sarastus, Raitis kansa ja Barntidningen Eos nimisiä raittiuslehtiä tilattiin yhteensä 1 381 vuosikertaa. Edelleen lautakunta päätti tilata Pohjantähti nimisen raittiuslehden kaikille Helsingin oppikoulujen ylioppilaskokelaille, yhteensä 750 vuosikertaa.

Raitis Helsinki-lehden julkaisua jatkettiin ja lehteä ilmestyi kaikkiaan 3 numeroa, nimittäin 1 suomenkielinen ja 1 ruotsinkielinen keväällä sekä 1 kaksikielinen julkaisu raittiusviikon aikana syksyllä. Näissä julkaisuissa oli yhteensä 40 kaksipalstaista sivua pääkaupungin raittiusoloja ja raittiusyhdistysten toimintaa koskevia kirjelmiä ja uutisia. Julkaisut jaettiin yleisölle ilmaiseksi osaksi raittiusjärjestöjen, osaksi kansakouluoppilaiden avulla.

Raittiusviikon viettoa Helsingissä järjestäneessä raittiusjärjestöjen yhteisessä toimikunnassa edustivat lautakuntaa sen sihteeri ja neuvoja Merilinna. Raittiusviikon avajaispäivänä, lokakuun 31 p:nä, pidettiin vanhan ylioppilastalon juhlasalissa raittiusvalistuslautakunnan ja helsinkiläisten raittiusyhdistysten yhteinen raittiusviikon alkajaisjuhla arvokkain ohjelmoin salin täyteiselle yleisölle.

Lautakunnan keräämien tilastotietojen mukaan pidettiin raittiusviikon aikana Helsingissä yhteensä 28 raittiustilaisuutta, joista suomenkielisiä 18 ja ruotsinkielisiä 10. Näissä tilaisuuksissa oli yleisöä yhteensä 5 795 henkilöä, niistä suomenkielisiä 4 720 ja ruotsinkielisiä 1 075.

Muut toimenpiteet raittiuksilanteen parantamiseksi. Ylioppilaskokelaiden ns. penkinpainajaisjuhlien ja uusien ylioppilaiden lakkikestien raittistuttamiseksi päätettiin ²⁾ lähettää Helsingin oppikoulujen teinikunnille ja rehtoreille kirjelmä, jossa pyydettiin niitä ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että penkinpainajaiset ja lakkikestit saataisiin vieteiksi ilman väkijoumia.

Lautakunta ei rajoittunut vain ohjaamaan sen valvonnan alaisina olevia raittiusjärjestöjä, vaan pyrki sen lisäksi yhteistoiminnassa kaupungin Toivonliittotoimikunnan ja nuorisotyölautakunnan kanssa vaikuttamaan myöskin lasten ja nuorison raittiuskasvatukseen. Niinpä päätettiin ³⁾ järjestää yhdessä Toivonliittotoimikunnan kanssa raittiuskasvatuskysymyksiä käsittelevä kansa- ja oppikoulujen opettajien kokous, joka pidettiin Lapinlahden kansakoulussa marraskuun 16 p:nä ja jossa esitettiin lautakunnan kustantama, Ja alla oli tulinen järvi-niminen elokuva.

Syksyllä lautakunta anoi ja sai kaupunginhallitukselta 30 000 mk:n suuruisen erikoismäärärahan, jolla yhdessä nuorisotyölautakunnan kanssa järjestettiin 6 elokuvanäytäntöä. Lasten näytäntönä esitettiin Pikku Matti maailmalla ja varttuneemmalle nuorisolle

¹⁾ Raitt.v.lk. 19 p. elok. 136 §. — ²⁾ S:n 4 p. helmik. 44 §. — ³⁾ S:n 20 p. lokak. 177 §.

Tuhlattuja päiviä-niminen elokuva. Yksi näytäntö esitettiin erikoisesti työläisnuorisolle.

Lautakunnan kokouksissa pohdittiin myöskin raittiin henkilön asemaa seuraelämässä ja todettiin, että siinä suhteessa oli jo olemassa eräitä yleisesti hyväksytyttä sääntöjä. Lautakunnan työstä lähetettiin sanomalehdistölle kirjoituksia, mikäli ne niitä halusivat. Sitä paitsi toimitettiin eräisiin enimmin luettuihin ajanvietelehtiin lyhyitä, raittiusaiheisia kirjoituksia.

Lautakunnan edustus. Kuten edellä jo mainittiin oli lautakunta edustettuna raittiusviikon viettoa järjestäneessä toimikunnassa. Sitä paitsi lautakunnan sihteeri edusti lautakuntaa Helsingin raittiusyhdistysten keskus-toimikunnassa ja sen kokouksissa. Siten voitiin välittömästi seurata mainittuun keskusjärjestöön kuuluvien raittiusyhdistysten työtä. Lisäksi joko lautakunnan jäsenet, sihteeri tai neuvoja edustivat lautakuntaa lukuisissa eri raittiusjärjestöjen järjestämissä kokouksissa ja neuvottelutilaisuuksissa. Lautakunta päätti ¹⁾ lähettää edustajansa helmikuun 18 p:nä pidettävään Kansalaisryhti järjestön järjestämään tiedoitusilaisuuteen, maaliskuun 23 p:nä Osuusliike Elannon ravintolassa Siltasaarenkadun 8—10:ssä pidettävään yleiseen raittiusväen neuvottelukokoukseen sekä maaliskuun 20—21 p:nä Hyvinkäällä pidettävään raittiuslautakuntatoiminnan neuvottelukokoukseen, Suomenlinnassa lokakuun 18—30 p:nä pidettävälle kunnallisten ja muiden raittiusyöntekijöiden perus- ja ohjaukskurseille sekä lokakuun 16—17 p:nä pidettävään kansalaisjärjestöjen raittius-toimikunnan keskusliiton suurkokoukseen.

Esityksiä tehtiin kertomusvuonna seuraavasti: kaupunginhallitukselle esitettiin, että tanssi kiellettäisiin alkoholitarjoilun yhteydessä ravintoloissa ²⁾ sekä annettiin ehdotus lautakunnan v:n 1949 talousarvioksi ja lisätalousarvioksi ³⁾; Yleisradiolle esitettiin, että raittiusviikon aikana järjestettäisiin mahdollisimman paljon raittiusaiheista ohjelmaa etenkin nuorisoa varten ja annettaisiin tällöin nuorten itsensä esiintyä radiossa ⁴⁾; sekä Helsingin seurakuntien nuoriso-osastoille esitettiin, että seurakunnissa järjestettäisiin ⁵⁾ nuoriso-osastojen toimesta raittiusohjelmallisia nuorten juhlia ja jumalanpalveluksia.

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunnot, jotka koskivat raittiusavustusanomuksia ⁶⁾, raittiusvalistuselautakunnan muuttamista raittiuslautakunnaksi ⁶⁾ ja viranhaltijain kortiston uudelleen järjestämistä ⁷⁾.

Raittius-tarkoituksiin saadut ja käytetyt varat. Helsingin kaupunki sai kertomusvuonna väkijuomayhtiön voittovaroista n. 4.3 milj. mk. Näistä kaupunginvaltuusto myönsi raittiusyötä varten 1 543 762 mk, josta lautakunnan omiin menoihin 743 762 mk. Nämä varat käytettiin seuraavasti: kokouspalkkioihin ja lautakunnan toimihenkilöiden palkkauksiin 364 665 mk, tarverahoiksi 30 994 mk ja raittiusvalistustoimintaan 348 103 mk. Lautakunnan talousarviossa oli varattu oppi-, ammatti- ja kansakouluissa pidettäviä esitelmiä varten 30 000 mk, Raitis Helsinki-lehden kustantamiseen 90 000 mk, raittiuslehtien tilaamiseen kansakoulujen VI ja VIII luokkien oppilaille 40 000 mk ja samanlaatuisten lehtien tilaamiseen ylioppilaskokelaille 30 000 mk, raittiuskilpikirjoitusten palkinnoiksi 15 000 mk, tiedoitus- ja propagandatilaisuuksien järjestämiseen 5 000 mk, raittiusviikkotoimintaa varten 45 000 mk, työmaajuopottelun torjuntatoiminnan rahamenoihin 50 000 mk, elokuvatoimintaan 30 000 mk sekä muuhun toimintaan 15 000 mk.

Tämän ohella kaupunginhallitus päätti jakaa suoranaisia raittiusavustuksia yhteensä 800 000 mk, joita saivat seuraavat raittiusjärjestöt: Helsingin raittiusyhdistysten keskus-toimikunta, Helsingin raittiusseura alaosastoineen, Raittiusyhdistys Kilpi, IOGT-logen Balder, Helsingfors nykterhetsvänner, IOGT-kerho Imatra nuoriso-osastoineen, IOGT logen Alli Tryggs minne, Akateeminen raittiusseura, Oulunkylän raittiusseura, Suomen rautatieläisten raittiusyhdistyksen Helsingin piiri, Ylioppilaiden raittiusyhdistys, Helsingin sosialidemokraattinen raittiuspiirijärjestö, Raittiusyhdistys Koitto ja Nouseva Koitto, Lasten raittiusosasto Nouseva voima, Sosialidemokraattinen raittiusyhdistys Riento, Vallilan sosialidemokraattinen raittiusyhdistys Tähkä, Raittiusosasto Toverit, Vallilan Päivän nuoret, Haagan Päivän nuoret, Tapanilan Päivän nuoret, Kuuromykkäin raittiusseura Surd, Helsingin raittiit automiehet, Poikakerho Sinihaukat, FSGU-avdelningen Globen, Raittiusosasto Ret, Kallion yhteiskoulun raittiusseura, Suomen kansan

¹⁾ Raitt.v.lk. 3 p. maalisk. 64 §, 17 p. maalisk. 78 ja 79 §, 29 p. syysk. 158 § ja 20 p. lokak. 173 §. — ²⁾ S:n 21 p. huhtik. 102 §. — ³⁾ S:n 9 p. kesäk. 125 § ja 29 p. syysk. 163 §. — ⁴⁾ S:n 19 p. elok. 139 §. — ⁵⁾ S:n 31 p. maalisk. 85 §. — ⁶⁾ S:n 19 p. elok. 138 §. — ⁷⁾ S:n 19 p. elok. 134 §; ks. v:n 1947 kert. I osan s. 176.

demokraattisen liiton Helsingin kunnallisjärjestön raittiusosasto, Mellersta Nylands nykterhetskrets, Malmbygdens kristliga kulturförening, Käpylän Sinihaukat ja Helsingin raittiuspiiritoimikunta.

Raittiusavustusten käytön valvonta. Jakaessaan v:n 1947 avustukset eri raittiusjärjestöille määräsi kaupunginhallitus, että lautakunnan tuli valvoa niiden käyttöä sekä antaa kaupunginhallitukselle selostus valvontatyöstään. Tämän tehtävän lautakunta suoritti siten, että se vaati raittiusjärjestöiltä kirjallisen selostuksen niiden toiminnasta sekä tilityksen saadun avustuksen käytöstä ja, mikäli tilitykset olivat puutteellisia, vaatii niiden johdosta lisäselvityksiä. Määräajan kuluessa lautakunta sitten antoi kaupunginhallitukselle kertomuksen valvontatyöstään ja alisti kaupunginhallituksen ratkaistavaksi sellaiset tapaukset, jotka lautakunnan mielestä olivat antaneet aiheutta muistutuksiin.

Loppusanat. Edellä on selostettu ne tärkeimmät toimenpiteet, joihin lautakunta ryhtyi pääkaupungin raittius tilanteen parantamiseksi. Lautakunnan toimintaa häittäsi suuresti oman kokoushuoneen puute, sillä työskentely samassa kokoushuoneessa kahden muun lautakunnan kanssa oli hankalaa. Joskin kokoukset voitiin pitää kokousaikoja sovittelemalla samassa huoneessa, oli toimistotöiden suorittaminen vuorotoina kuitenkin hankalaa. Myöskin yhteisen kaluston käyttö oli haitallista.

Lautakunta pyrki kertomusvuonna määrätietoisesti välittömään kosketukseen pääkaupungin laajojen nuorisopiirien kanssa ja välillisesti elokuvien ja sanomalehtien avulla etsi yhteyttä sellaisiin piireihin, jotka eivät kutsuttuinakaan tulleet raittiusväen kokouksiin. Nämä työmuodot v:n 1948 lopussa toimintansa lopettava raittiusvalistuslautakunta jätti perinnöksi sen työtä jatkamaan perustetulle uudelle raittiuslautakunnalle.

Työmaajuopottelun torjuntatoimikunnan kertomus v:ltä 1948 sisälsi seuraavaa:

Toimikunnan jäsenet ja toimihenkilöt ym. Työmaajuopottelun torjuntatoimikuntaan kuuluivat kertomusvuonna hallitusneuvos J. H. Konttinen, joka edusti Helsingin kaupungin raittiusvalistuslautakuntaa, toimittaja E. Kiviranta edustaen Kansalaisjärjestöjen raittiustoiminnan keskusliittoa, neuvoja J. Turunen, edustaen Tapaturmantorjuntayhdistystä, toimittaja Y. A. Saarinen edustaen Suomen sosialidemokraattista raittiusliittoa, filosofian maisteri V. Leitso, edustaen Suomen työnantajain keskusliittoa sekä rouva E. Paasio, joka edusti Helsingin ammattillista paikallisjärjestöä. Rouva Paasio erosi toimikunnan jäsenyydestä toukokuusta lähtien eikä hänen edustamansa järjestö valinnut uutta edustajaa hänen tilalleen.

Puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Konttinen, varapuheenjohtajana toimittaja Saarinen, sihteerinä neuvoja M. Merilinna ja rahastonhoitajana rouva R. Kuisma. Herra E. Hyvärinen hoiti luentotoimintaa työpaikoilla ja toimittaja S. Syhlman työmaajuopottelun torjuntamainosten, lehtisten ja diapositiivilevyjen suunnittelua ja valmistamista.

Vuoden aikana piti toimikunta 10 kokousta, joista pöytäkirjoihin merkittiin 81 pykälää. Kirjeenvaihto käsitti 5 890 lähtenyttä sekä 460 saapunutta kirjettä ja kirjelmää.

Toimistotehtävät suoritettiin raittiusvalistuslautakunnan huoneistossa, virka-aika oli klo 13.30—16.

Torjuntajulisteet. Aikaisemmin painatettuja torjuntajulisteita lähetettiin eri työpaikoille n. 3 800 kpl ja vuoden lopussa valmistettiin uusi 3 000 kpl käsittävä Muista perhettäsi-niminen torjuntajuliste, jonka levitys aloitettiin vuoden vaihteessa. Julisteiden levitys tapahtui pääasiassa työpaikoilta tulleiden tilausten perusteella, mutta osa kuitenkin entiseen tapaan ammattiosastojen, työhuonekuntien ja luottamusmiesten välityksellä. Myös henkilökohtaisten työmaakäyntien aikana julisteita jossain määrin jaettiin.

Tilipussilehtiset. Uutena työmuotona otettiin kertomusvuonna toimintaohjelmaan ns. tilipussilehtisten jako työmaiden työntekijäin tilipusseihin. Ensimmäinen lehtinen ilmestyi tammikuussa haitarilehtisenä. Siitä otettiin 8 000 kpl:n painos. Toinen valmistui toukokuussa kirjeen muodossa ja 10 000 kpl:n painoksena. Molempien lehtisten jako tapahtui työmaiden palkkaosastojen välityksellä sekä myöskin eri työmaaelinten tilaamina.

Tulitikkulaatikkomainonta. Elokuussa valmistettiin 50 000 kpl käsittävä tulitikkuetikettimainos (»Viinan mahti matalaksi, työn tahti paremmaksi»), joka lähetettiin Porin

tulitikkutehtaalle liimattavaksi tulitikkulaatikkoihin. Nämä lähetettiin edelleen Ravinto-
loitsijain liitolle, joka jakoi ne tilausten perusteella työmaaruokaloihin ja työmaita lähellä
oleviin kahviloihin.

Ohjekirjanen. Lokakuussa valmistui neuvoja Merilinnan toimittamana 16-sivuinen
ohjekirjanen Auta miestä mäessä . . . 2 000 kpl:n painoksena. Sen tarkoituksena oli esi-
tellä eräitä tärkeitä tietoja työmaajuopottelun levinneisyydestä ja tehokkaista torjunta-
toimenpiteistä ja olla siis työnantajille ja luottamusmiehille vaatimattomana ohjekirjasena
vastaista torjuntatyötä varten. Kirjasta levitettiin n. 1 400 työpaikalla. Eräältä osalta
tämä kirjanen mainosti niitä julisteita, joita työmaajuopottelun torjuntatoimikunnalla
oli varastossaan työmaille jaettaviksi.

Neuvontatyö työpaikoilla. Myöskin neuvontatyötä suoritettiin työpaikoilla kohdistuen
pääasiassa työnjohtajiin, luottamusmiehiin ja joissakin tapauksissa työntekijöihin, mikäli
se oli mahdollista työrauhaa häiritsemättä. Näitä neuvontakäyntejä, luentotoiminta
mukaanluettuna, suoritettiin neuvoja Merilinnan kohdalta 102 kertaa ja luennoitsija
Hyvärisen kohdalta 19 kertaa. Käyntien yhteydessä jaettiin torjuntamainoksia ja mainos-
ten käyttöä tarkkailtiin.

Elokuvatoiminta. Kertomusvuoden aikana järjestettiin 2 elokuvanäytäntöä kevätkau-
della ja 2 syyskaudella. Näihin näytöksiin, joista 2 pidettiin elokuvateatteri Kalevassa,
1 Bio-Biossa ja 1 Fenixissä, kutsuttiin eri työmaiden työntekijöitä ja onnistuivat ne kaikki
erittäin hyvin. Osanottajia oli yhteensä 1 650 työntekijää. Kaikissa näytöksissä esitettiin
tunnettu amerikkalainen alkoholistin elämää kuvaavaokuva, Tuhlattuja päiviä, ja
edelsi näytöksiä lyhyt tilaisuuden tarkoitusta selostava tervehdyspuhe.

Valomainokset. Keväällä valmistettiin 10 ja syksyllä 15 diapositiivilevyä, joista ensiksi
mainitut esitettiin pääkaupungin elokuvateattereissa huhtikuun 17—24 p:nä ja jälkim-
mäiset marraskuun 17—24 p:nä. Tämä taloudellisesti huokea ja käytännöllisiltä järjeste-
lyltä helppo mainosmuoto osoittautui hyvin tarkoitustaan vastaavaksi.

Kurssitoiminta. Toimikunnan puolesta osallistuttiin alustuksilla, luennoilla ja esitel-
millä muutamille kurseille, joista mainittakoon Osuusliike Elannon automiesten ammatti-
osaston järjestämä kurssi maaliskuussa ja Sosialidemokraattisen raittiusliiton järjestämät
kahdet kurssit kesän aikana. Tarkoituksena oli kursseilla opastettujen ammattitietojen ja
yhteiskuntaopin lisäksi saattaa tietoja työmaajuopottelusta myös järjestöväen tunte-
mukseen.

Puheet ja esitelmät. Varsinaisia puheita ja esitelmiä pidettiin, paitsi mitä edellä on
mainittu myös eri järjestöjen järjestämissä tilaisuuksissa, ammattiosastojen kokouksissa,
työmaille järjestetyissä tilaisuuksissa yms. kaikkiaan 60. Näitä piti toimikunnan sihteeri
ja luennoitsija Hyvärinen. Kuulijoita oli yhteensä n. 12 500.

Neuvottelukokoukset. Kertomusvuonna työmaajuopottelun torjuntatoimikunta järjesti
kaksi laajahkoa neuvottelukokousta, joista toinen huhtikuun 28 p:nä ja toinen syyskuun
20 p:nä. Molemmat pidettiin Osuusliike Elannon kerhohuoneistossa. Ensimmäiseen neu-
votteluun kutsuttiin pääkaupungin tuotantokomiteoiden edustajat, joita oli kaikkiaan
saapunut 93, edustaen 62 tuotantokomiteaa. Tässä neuvottelussa keskusteltiin kolmen
alustuksen pohjalla, nimittäin sosiaalipäällikkö O. Vesikansan, päaluottamusmies Keski-
sen ja sihteeri Merilinnan. Lyhyesti mainittakoon, että tuotantokomiteoiden taholta esi-
tettiin uusia toimintamuotoja käytäntöön otettaviksi, joita tuotantokomiteoiden puo-
lesta luvattiin tukea siinä laajuudessa kuin mahdollista. Tämän kokouksen tuloksena lähe-
tettiin työnantajille esitys työmaajuopottelun torjunnan tehostamiseksi erällä tämän neu-
vottelun antamalla viitteillä.

Toiseen neuvottelutilaisuuteen kutsuttiin pääkaupunkilaisten raittiusjärjestöjen sekä
raittiuskeskusjärjestöjen edustajat. Tilaisuus oli pääasiassa tiedoitusluonteinen, jonka
tarkoituksena oli saattaa työmaajuopottelun torjuntatoimikunnan toimintaa näissä jär-
jestöissä tarkemmin tunnetuksi. Sihteerin esittämän alustuksen pohjalla suoritettiin laaja
ja vilkas keskustelu, jonka tuloksia toimikunta pyrki käyttämään myöhemmässä toi-
minnassaan hyväkseen.

Kirjalliset esitykset. Vuoden aikana toimikunta lähetti työnantajille useita kirjallisia
esityksiä, jotka mm. koskivat työtehon parantamista työmaita raitistamalla, työnanta-
jain järjestämien joulujuhlien raitistamista, tilipussilausekkeiden painattamista tilipusseih-
hin sekä työmaaradioiden hyväksikäyttämistä työmaajuopottelua silmällä pitäen. Myös
luottamusmiehille lähetettiin kirjelmä, jossa toimikunnan torjuntajulisteita tarjottiin

työpaikoille ja kehoitettiin tarkkailemaan niiden käyttöä. Edelleen lähetettiin ammattiosastoille ja tuotantokomiteoille kirjelmät, missä näitä kehoitettiin tehostamaan työmaajuopottelun torjuntatoimintaansa.

Työmaajuopottelun levinneisyys. V:n 1947 alussa suoritettiin laajakantoinen tiedustelu työmaajuopottelun levinneisyydestä helsinkiläisillä työmailla. Tiedustelun tuloksia voitiin käyttää varsinaisessa torjuntatyössä hyväksi, mutta koska työmaajuopottelun prosenttiluvut eri ammattialoilla todennäköisesti olivat suurestikin muuttuneet, suoritettiin kertomusvuoden keväällä uusi entistä laajempi tiedustelu. Tiedustelukaavakkeita jaettiin lähes 700.

Vastauksia saapui n. 30 % lähetetyistä tiedusteluista, minkä katsottiin merkitsevän sitä, että kiinnostus torjuntatoimintaa kohtaan oli edelleen melkoinen. Vastauksista kävi ilmi, että alla mainittu prosenttimäärä kummankin ammattialan työntekijöistä juopotteli työpaikoillaan: nahkateollisuus (tehtaat, suutariverstaat yms.) n. 104 %, metalliteollisuus 2—3 %, puunjalostusala 2 %, graafillinen ala n. 2 %, elintarvikeala 0.5—1 %, tekstiiliala (vain tehtaat) 0 % ja autoala 15—20 %. Tiedot viimeksi mainitusta alasta olivat ristiriitaisia, mutta korjaamoissa tunnuttiin käytettävän viinaa melkoisesti.

Keskimääräisluku oli n. 2.5 %, mikä merkitsee tuntuvaa parannusta edellisenä vuonna suoritettuun tiedusteluun verraten, sillä sen juopotteluprosentti nousi hieman yli 4. Kun vuoden loppuun mennessä juopottelu työpaikoilla yhä edelleenkin väheni, on luultavaa, että työmaajuopottelussa olisi päästy jo melko vähäiseen, ehkäpä 1—1.5 %:iin. On kuitenkin huomattava, että tämä luku käsittää yksinomaan pääkaupungin kohdalla 3 000—5 000 henkilöä.

Tutkimuksen tulokset ilmoitettiin paitsi sanomalehdistössä myös aikaisemmin mainitussa kirjasessa, jota jaettiin n. 1 400 työpaikalle. Myös jatkuvassa torjuntatyössä pyrittiin näitä tuloksia käyttämään hyväksi.

Kirjoitukset ja selostukset. Vuoden aikana lähetettiin kuutena lähetyksenä sanomalehdistölle tietoja työmaajuopottelun torjuntatoimikunnan työstä, työmaajuopottelusta sekä muista näihin asioihin liittyvistä seikoista. Lähetykset julkaistiin tyydyttävästi, osittain myös maaseutulehdissä, joihin artikkeleita propagandatarkoituksessa pienessä määrin lähetettiin.

Torjuntaviikko. Osallistuttuaan tehokkaasti raittiusviikon viettoon järjesti toimikunta myös ns. torjuntaviikon marraskuun 17—23 p:n välisenä aikana. Tarkoituksena oli saattaa työmaajuopottelun torjuntatyötä yleisesti tunnetuksi ja sanotulla viikolla suoritettiin erinäisiä toimenpiteitä, joista jo mainittiin elokuvaesitykset, valomainosten esittäminen, artikkelinjakelu sanomalehdistölle ja ohjekirjasen jakelu työpaikoille. Myöskin em. tilitikkulaatikkomaininta suoritettiin loppuosaltaan tämän viikon aikana. Lisäksi pystytettiin Rautatietorille ja Hakaniemen torille asianomaisella luvalla 2 n. 3 m:n korkuista mainospylvästä, joihin liimattiin toimikunnan torjuntajulisteita sekä iskulauseita. Myös luennoitsija Hyvärinen suoritti erään luentokierroksistaan juuri tällä viikolla. Edelleen sihteerin ja toimittaja Syhlmanin toimesta lähetettiin eräille aikakausjulkaisuille selostavia artikkeleita.

Loppulause. Kun työmaajuopottelun torjuntatoimikunta joutui tekemään työtään varsin vaatimattomilla varoilla, pääasiassa raittiusvalistuslautakunnan, sosiaaliministeriön, yksityisten liikelaitosten ym. myöntämillä varoilla, vaati suhteellisesti laaja valistustoiminta paljon ponnistuksia tullakseen rahoitetuksi. On kuitenkin tyydytyksellä todettava, että valistus- ja torjuntamainostoiminta työpaikoilla sai, eräitä pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, sängen myönteisen vastaanoton. Vaikka juopottelu työpaikoilla onkin ollut ilahduttavasti vähenemässä, on erikoisesti luottamusmiesten ja tuotantokomiteoiden taholta toivottu, että toimintaa täydellä teholla jatkettaisiin, koska he tällöin omassa raittiusvalistustyössään työpaikoilla saavat tukea, jota tässä toiminnassa tarvitaan. Olisi toivottavaa, että uusi raittiuslautakunta edellisen lautakunnan omaksumien perinteiden mukaisesti tukisi aktiivisesti työmaajuopottelun torjuntatoimintaa.